

УДК 37.013.42:005.574]:347.965.42

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.10>

Світлана ЧЕРНЕТА

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025
ORCID: 0000-0002-9939-7591

Наталія КАРПІНСЬКА

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025
ORCID: 0000-0001-9658-3623
DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.10>

Бібліографічний опис статті: Чернета, С., Карпінська, Н. (2022). Медіація як спосіб вирішення соціальних конфліктів. *Ввічливість. Humanitas*, 4, 76–84, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.10>

МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Стаття присвячена дослідженню медіації як альтернативного способу вирішення соціальних конфліктів, аналізу Закону України «Про медіацію» в частині вимог щодо статусу та навчання медіатора, розкриттю компетентнісного підходу підготовки майбутніх фахівців для надання послуги медіації.

Актуалізовано увагу на основних перевагах медіації, як способу вирішення соціальних конфліктів, в умовах війни України з росією.

Розкрито поняття компетентності, запропоновано конфліктологічну компетентність медіатора розглядати як сукупність когнітивної (ідентифікація конфлікту), аналітичної (аналіз конфлікту та можливостей інтервенції), біхевіористської (вплив на стилі поведінки в конфлікті), інтервенційної (визначення способу та дизайну інтервенції в конфлікті) компетенцій. Сформульовано перелік знань, розуміння та умінь необхідних для формування відповідних компетенцій конфліктологічної компетентності медіатора.

Запропоновано внести зміни до чинного Закону України «Про медіацію» в частині законодавчої регламентації переліку обов'язкових компетентностей при підготовці медіатора.

Ключові слова: альтернативні способи вирішення спорів, медіація, соціальний конфлікт, спір, конфліктологічна компетентність, компетенції, медіатор.

Svitlana CHERNETA

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Social Pedagogy and Pedagogy of Higher School,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025
ORCID: 0000-0002-9939-7591

Nataliia KARPINSKA

Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Criminal Law and Procedur,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025
ORCID: 0000-0001-9658-3623
DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.10>

To cite this article: Cherneta, S., Karpinska, N. (2022). Mediatsiia yak sposib vyrishennia sotsialnykh konfliktiv [Mediation as a way of resolving social conflicts]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 4, 76–84, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.10>

MEDIATION AS A WAY OF RESOLVING SOCIAL CONFLICTS

The article is devoted to the study of mediation as an alternative way to resolve social conflicts, the analysis of the Law of Ukraine «On Mediation» in terms of the requirements for the status and training of a mediator, the disclosure of the competence-based approach to the training of future specialists to provide mediation services.

Attention is paid to the main advantages of mediation as a way of solving social conflicts in the conditions of russian' war with Ukraine.

The concept of competence is revealed, it is proposed to consider the mediator's conflictological competence as a set of cognitive (conflict identification), analytical (conflict analysis and intervention opportunities), behavioral (influence on conflict behavior styles), interventionist (determining the method and design of conflict intervention) competencies. The list of knowledge, understanding and skills, necessary for the formation of the relevant competences of the mediator's conflict-related competence, has been formulated.

It is proposed to make changes to the current Law of Ukraine «On Mediation» in the part of the legislative regulation of the list of mandatory competencies for the training process of a mediator.

Key words: *alternative ways of resolving disputes, mediation, social conflict, dispute, conflictological competence, competences, mediator.*

Актуальність проблеми. У сучасних реаліях розвитку суспільства, як ніколи набуває актуальності тема конфлікту як соціального феномену. Дискусія зумовлена багатофакторною природою конфлікту та його впливом на суспільні процеси. Специфіка світової реальності, напрями суспільного та державного розвитку, новизна і складність викликів, що стоять перед сучасним суспільством, вимагають системного перегляду як природи соціального конфлікту (*Герасіна, Требін, Сахань, Воднік, 2021*), так і використання ефективних інструментів та способів вирішення конфліктів. Актуалізується проблема щодо мирних способів вирішення соціальних конфліктів в умовах війни України з росією, коли міжособистісні конфлікти природно загострюються, а можливості ними керувати зменшуються.

Так історично склалося, що в Україні основним способом вирішенням соціальних конфліктів є звернення до судової системи, ключовими недоліками якої є тривалість розгляду справи, значні фінансові витрати, відсутність конфіденційності, непрогнозованість результату (*Камінська, 2020*).

Якщо у мирний час звернення громадян до суду носило більш-менш зрозумілий характер з точки зору процедури, то під час війни, поряд із ускладненням діяльності судів через зміну територіальної підсудності справ у деяких містах, місцезнаходження суду, психологічні фактори втрати громадянами мотивації продовжувати чи розпочинати вирішення конфлікту судовим шляхом набули вирішального значення. У зв'язку з цим, останнім часом спостерігається різке збільшення кількості запитів до працівників сфери надання соціальних послуг,

юристів та адвокатів щодо інших, альтернативних способів ефективного розв'язання конфліктів (АВС).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Медіація є одним з нових для вітчизняної практики способів врегулювання конфліктів. Питання визначення змісту медіації, її відмінних ознак та сфер застосування досліджували такі вчені, як: О. Белінська, Т. Білик, Н. Бондаренко-Зелінська, Г. Єрмоменко, Н. Крестовська, К. Канішева, К. Наровська, Л. Романадзе, К. Канішева, Л. Момот, Ю. Притика, Д. Проценко, Ю. Сліпченко, Г. Ульянова, С. Чернета та ін. У світлі прийняття ЗУ «Про медіацію», стійкого зростання соціального запиту в умовах воєнного стану на альтернативні способи вирішення конфліктів, актуальними є дослідження питань ефективності медіації крізь призму підготовки майбутніх медіаторів.

Методологія дослідження. Для досягнення поставленої мети дослідження використано комплекс методів: аналіз наукової літератури, нормативно-правових актів з метою уточнення сутності ключових понять дослідження, аналізу положень, які регламентують статус медіатора та вимоги щодо навчання медіатора; порівняльно-правовий метод для виявлення істотних ознак і характеристик інституту медіації за кордоном; системно-узагальнюючий метод – для формулювання висновків за результатами дослідження; прогностичний – для визначення перспектив запропонованих законодавчих змін щодо удосконалення професійної підготовки майбутніх медіаторів.

Основна частина. У сучасній науковій літературі існують різні тлумачення феномену «альтернативності», які загалом, зводяться до

кількох підходів: 1) альтернативність відбиває протиставлення судової і несудових форм захисту, отже, як альтернативні способи вирішення спорів розглядаються всі несудові способи; 2) альтернативність розглядається як протиставлення змагальних і незмагальних процедур, відповідно до чого під альтернативними способами вирішення спорів розуміють виключно консенсуальні (примирні) процедури, зокрема медіацію, консиліацію тощо; 3) альтернативність розуміється як можливість вибору одного з варіантів вирішення спорів, що є альтернативними один одному, де судовий порядок розглядається лише як одна з можливостей або альтернатив поряд з усіма іншими; 4) альтернативність відображає можливість вибору між різними альтернативними способами вирішення спорів всередині самої системи (Медіація, 2019).

На думку Т. Білик, Н. Крестовської, Л. Романдазе та інших авторів, наявність багатоманітних інтепретацій призвела до того, що окремі науковці наголошують на необхідності заміни поняття АВС як некоректного на більш вдалі еквіваленти, наприклад, «amicable dispute resolution» (дружнє врегулювання спорів); «appropriate dispute resolution» (належне вирішення спорів); «effective dispute resolution» (ефективне вирішення спорів); «additional dispute resolution» (додаткове вирішення спорів); «accelerated dispute resolution» (прискорене вирішення спорів); «better dispute resolution» («краще» вирішення спорів); «external dispute resolution» (зовнішнє вирішення спорів) тощо (Медіація, 2019).

Диверсифікована система способів альтернативного вирішення спорів, яка має, враховуючи закордонний практичний досвід, відчутний соціальний ефект, дозволяє громадянам обирати найоптимальніший спосіб вирішення спору, а не одразу звертатися до суду. До основних способів АВС у європейській літературі зазвичай відносять переговори, медіацію, арбітраж (третейський суд) та консиліацію. В основі вказаних способів АВС знаходяться особливості їх побудови та функції, які виконує третя незалежна сторона. Так, переговори є найпростішим способом АВС, за якого сторони не залучають третю нейтральну особу (посередника), а намагаються врегулювати спір самостійно.

Натомість, усі інші способи характеризуються залученням третьої особи, із різними функціями, відповідно, до способу АВС.

Медіація є однією з найбільш поширених та популярних альтернативних форм врегулювання конфліктів у сучасних демократичних правових державах. Особливого поширення і розвитку медіації тримала у країнах Західної Європи, США, Австралії, та, останнім часом, на території країн колишнього Радянського Союзу (Karpinska, Sushyk, 2019).

Вбачається, що популярність медіації в зарубіжних державах поряд з іншими способами АВС зумовлена її консенсуальною природою, добровільністю, та конфіденційністю процедури, прийняття рішення на основі інтересів сторін, швидкістю та гнучкістю процедури, економічністю із точки зору фінансових та інших ресурсів. Водночас, медіація забезпечує можливість зняття емоційного напруження, збереження стосунків та досягнення рішення, якого будуть дотримуватися обидві сторони.

Під час дії воєнного стану медіація, як сучасний спосіб вирішення конфліктів та спорів, має суттєві переваги, серед яких: економія часу; нижча за судову вартість процесу вирішення; забезпечення можливості впливати кожній стороні конфлікту на результат; конфіденційність процедури; можливість збереження або відновлення взаємин з стороною конфлікту; можливість запобігти виникненню подібних конфліктів у майбутньому; висока ймовірність виконання рішення (у випадку успішної медіації).

Дослідження медіації, як позасудового способу вирішення конфліктів, зумовлює необхідність звернутися до поняття конфлікту та розкриття його змісту. Конфлікт (від лат. *conflictus* – зіткнення) – зіткнення протилежно спрямованих цілей, інтересів, позицій або поглядів опонентів – суб'єктів соціальної взаємодії. Кожна сторона робить усе, аби була прийнята її точка зору чи мета, і заважає іншій стороні робити те ж саме. Найпоширенішим підходом до визначення конфлікту є його визначення через соціальні суперечності. Р. Парк включав конфлікт до числа чотирьох основних видів соціальної взаємодії поряд зі змаганням, пристосуванням та асиміляцією (*Соціальні конфлікти*).

Разом з тим, у науковій літературі досить часто поряд із поняттям конфлікт, вживається поняття «спір». Слово «спір» в українській мові вживається у таких значеннях: 1) словесне змагання; обговорення чого-небудь двома або кількома особами, в якому кожна з сторін обстоює свою думку, свою правоту; 2) взаємні домагання щодо володіння чим-небудь, посідання чогось і т. ін., вирішувані переважно судом. Таким чином поняття «конфлікт» на відміну від поняття «спір» є ширшим, оскільки передбачає зіткнення інтересів, поглядів чи прагнень сторін, яке не завжди супроводжується порушенням прав та інтересів тієї чи іншої сторони і не завжди завершується зверненням до юрисдикційних чи неюрисдикційних способів захисту прав (Медіація, 2019).

Щодо питання класифікації соціальних конфліктів, то на сьогодні відсутній уніфікований підхід до самих критеріїв класифікації. За особливостями опонуючих сторін, виділяють міжособистісні, між малими та великими соціальними групами, між-етнічні та міждержавні конфлікти, за сферами суспільного життя – політичні, економічні, ідеологічні, соціальні, соціокультурні, сімейно-побутові, міжособистісні конфлікти (Лескова, 2019).

Найпоширенішою ознакою для класифікації конфліктів є співвідношення між об'єктивним станом справ і тим станом, який реально склався в конфлікуючих сторін (Медіація, 2019).

За вказаною ознакою виокремлюють шість типів конфлікту. Реальний конфлікт – це конфлікт, який об'єктивно існує й адекватно сприймається. Випадковий, або умовний конфлікт – залежить від обставин, що можуть змінюватися, але ці обставини не усвідомлюються конфлікуючими сторонами. Зміщений конфлікт – це реальний конфлікт, за яким приховується інший, що є справжнім чинником конфлікуючої сторони. Помилково дописаний конфлікт – конфлікт, що помилково тлумачиться. Латентний конфлікт – конфлікт, який має відбутися, але не виникає, тому що не усвідомлюється. Хибний конфлікт – у цьому випадку реальних підстав для конфлікту не існує, об'єктивно його немає, але він виникає у свідомості конфлікуючих сторін через помилкове сприймання та розуміння ситуації (Галаган, Орлов, Отич, 2008).

Якщо екстраполювати наведені вище різноманітні види конфліктів у практичну площину, то можемо зауважити, що в умовах війни нашої держави із російським агресором, великий відсоток становлять цивільні справи, які вирішуються шляхом медіації, серед яких – питання оренди житла (проблеми пов'язані з невиконанням умов договорів оренди у зв'язку із евакуацією, підняттям ціни, оплати заборгованості), розлучення, вивезення дітей за кордон, побачень із дітьми, які переїхали з одним із батьків в інше місто, країну, конфлікти в середовищі ВПО, між ВПО та представниками громади, в середовищі волонтерів, між цивільними та військовими, працівниками територіальної оборони та ін.

До початку 2022 року, в умовах відсутності профільного закону про медіацію, Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) (Державний стандарт, 2016) поряд із Законом України «Про соціальні послуги» (Закон України, 2019) були єдиними нормативно-правовими актами, що регулюють питання надання послуги медіації. У новій редакції Закону України «Про соціальні послуги» визначено основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їхніх негативних наслідків, особам, у тому числі сім'ям, що перебувають у складних життєвих обставинах. Одним із видів соціальних послуг відповідно до вказаного закону є послуга посередництва (медіації), яка віднесена за типом до простих соціальних послуг, що не передбачають надання постійної або систематичної комплексної допомоги (п. 1 ч. 2 ст. 16) та до базових соціальних послуг (п. 10 ч. 6 ст. 16) (Чернета, Карпінська, 2021).

15 грудня 2021 року набув чинності Закон України «Про медіацію» (Закон України, 2021).

Закон є рамковим, та визначає правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту, принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою. Дія цього закону поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких

конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим).

ЗУ «Про медіацію» у Розділі II. «Статус медіатора» визначає статус і вказує на вимоги, які висуваються щодо підготовки медіатора. Відповідно, медіатором може бути фізична особа, яка пройшла базову підготовку медіатора в Україні або за кордоном. Базова підготовка медіаторів здійснюється за програмою обсягом (тривалістю) не менше 90 годин навчання, у тому числі не менше 45 годин практичного навчання. Програма базової підготовки медіатора включає теоретичну підготовку і відпрацювання практичних навичок (Закон України, 2021).

На думку законодавця, підготовку медіаторів можуть здійснювати суб'єкти освітньої діяльності, якими, відповідно до ст. 1 ЗУ «Про освіту», є фізичні або юридичні особи (заклад освіти, підприємство, установа, організація), що провадять освітню діяльність (Закон України, 2017). Ці ж суб'єкти, що здійснюють підготовку у сфері медіації, видають документ (сертифікат), що засвідчує таку підготовку, до якого, додається перелік компонентів програми навчання і набутих компетентностей. Також, суб'єкти освітньої діяльності, що здійснюють підготовку медіаторів, ведуть реєстри своїх випускників, в яких зазначаються відомості, передбачені ст. 10 ЗУ «Про медіацію» (Закон України, 2021).

Вважаємо, що прийняття ЗУ «Про медіацію», стало імпульсом, який змінить вектор розвитку медіації в Україні. Разом з тим, аналіз положень закону, дає підставити вбачати певні ризики, щодо якісної підготовки медіаторів, та ефективності, у підсумку, самої процедури медіації. Такий широкий перелік суб'єктів, що здійснюють підготовку у сфері медіації, та надання їм функцій ведення окремих реєстрів медіаторів у перспективі може призвести до маніпуляцій та безконтрольності. Досвід країн, де вже впроваджено медіацію, показує, що найбільш ефективним є ведення єдиного реєстру медіаторів та їх організацій.

Окрім того, поза увагою законодавця залишилося питання законодавчої регламентації

переліку обов'язкових компетентностей при підготовці медіатора, а також, питання перевірки компетенції медіаторів, оскільки не запроваджується ефективної системи контролю якості послуг медіаторів.

Якщо звернутися до міжнародної практики, то, найбільшого поширення у світі набула професійна медіація. Нині організації медіаторів в усьому світі розробляють стандарти професійної підготовки медіаторів, кодекси етики медіаторів, правила проведення медіацій, дисциплінарні процедури, що застосовуються до медіаторів – членів організацій (Шеремета, 2020).

Організації медіаторів здійснюють професійну підготовку та навчання медіаторів, їх сертифікацію і подальше підвищення кваліфікації. Висока конкуренція на ринку медіаційних послуг, коли у всіх країнах медіаторів більше, ніж бажаючих скористатися їх послугами, призвела до жорсткого відбору тренінгових та сертифікаційних програм, постійного підвищення якості підготовки медіаторів (Кисельова, 2011).

М. Федорчук, аналізуючи досвід Литви у запровадженні медіації, зазначає, що після прийняття закону про медіацію Кабінет міністрів Латвії розробив Порядок сертифікації і атестації медіаторів, який, встановлює процедуру подання заявки на участь в екзамені сертифікації медіатора, зміст екзамену, плату та зразок сертифіката сертифікованого медіатора (Федорчук, 2020).

Вбачається, що ЗУ «Про медіацію», потребує вдосконалення вимог до підготовки (навчання) медіатора в частині змістовного наповнення навчальних програм та необхідних медіаційних компетентностей.

Щодо змістового наповнення поняття компетентність, – С. Чернета пропонує розглядати компетентність як інтегративну характеристику особистості, цілісне динамічне утворення, що передбачає комплекс знань, умінь, навичок, досвіду застосування їх для здійснення професійної діяльності, особистісних характеристик (якостей, здібностей), цінностей та мотивації, які виявляють у готовності діяти, бути готовим до змін для досягнення певних цілей, результатів виконання цієї діяльності (Чернета, 2021). Враховуючи підхід вченої, компетентності медіатора необ-

хідно розглядати, як динамічне поєднання знань, цінностей, навичок, умінь, необхідних медіаторові для якісної продуктивної діяльності у межах відповідних функцій.

Відповідно до Основних засад навчання базовим навичкам медіатора, розроблених Національною асоціацією медіаторів України в рамках проекту Нове правосуддя (*Основні засади, 2019*), до переліку основних компетентностей медіатора входять конфліктологічна, комунікативна, процедурна, рефлексивна та правова компетентності.

Вважаємо, що базовою, серед запропонованих, є конфліктологічна компетентність, оскільки, знання природи, видів, структури та причин конфліктів, вміння правильно обрати стратегію поведінки в конфлікті чи втручання в конфлікт лежить в основі усіх етапів процесу медіації, від попередньої зустрічі, обрання тем для обговорення, до роботи в кокусах та напрацювання варіантів рішень.

Як зазначає С. Філь, широкий спектр складових самого змісту поняття «конфліктологічна компетентність» відображає різноманітні бачення сучасних дослідників (Філь, 2011). Провівши ґрунтовне дослідження різноманітних позицій науковців, вчена у своєму дослідженні зробила висновок про те, що до складу конфліктологічної компетентності входять: 1) здатність індивіда ефективно взаємодіяти із оточенням у системі міжособистісних стосунків; розуміння природи суперечностей і конфліктів між людьми; формування конструктивного ставлення до конфліктів, володіння навичками неконфліктного спілкування у важких ситуаціях; вміння оцінювати і пояснювати проблемні ситуації, що виникли; наявність навичок керування конфліктними явищами; вміння розвивати конструктивний початок конфліктів, що виникають; вміння передбачати можливі наслідки конфліктів; вміння конструктивно регулювати суперечності та конфлікти; наявність навичок усунення негативних наслідків конфліктів; 2) вміння орієнтуватися у соціальних ситуаціях; вміння правильно визначати особистісні особливості й емоційні стани інших людей; вміння обирати адекватні способи поведінки з ними і реалізовувати їх у процесі взаємодії; розуміння природи суперечностей і конфліктів між людьми; формування конструктив-

ного ставлення до конфліктів; 3) здатність людини (або групи): переводити деструктивні процеси в конфлікті в конструктивне русло; розвиватися самостійно, підсилюючи свій інтелектуальний і емоційно-психологічний потенціал у конфлікті; створювати умови для виходу ситуації на якісно новий рівень розвитку; виробляти нові норми взаємодії у конфліктах, яких поки ще немає в суспільстві; 4) засвоєння позиції партнерства на тлі володіння й іншими стратегіями поведінки; 5) конфліктостійкість як основа конфліктологічної компетентності – містить діяльнісний і особистісний компоненти, що сприяє розширенню просторово-часових меж сприйняття конфліктної проблеми, тобто вихід за межі ситуації; вміння ефективно використовувати технології запобігання конфлікту та подолання його (Філь, 2011).

Конфліктологічна компетентність дає змогу знайти закономірності виникнення та розвитку конфлікту, щоб ліквідувати його або сприяти його конструктивному розв'язанню; навчитися критично аналізувати власні можливості і перспективи; оволодіти технологіями запобігання конфліктам, прогнозування й конструктивного розв'язання конфліктів, які передбачають знання прийомів аналізу ситуації; 6) гностичний, просторовий, конструктивний (регулятивний), комунікативний, нормативний та рефлексивно-статусний компоненти (автори підкреслюють провідну роль гностичного компоненту, тобто знання про суттєві характеристики конфлікту, які є основою для запобігання дій конфліктуючих осіб, формування вмінь керувати конфліктом та виступати у ролі третьої особи); 7) здатність спеціаліста конструктивно усвідомити всі основні цінності, які взаємодіють у конфлікті, а також елементи конфлікту як цілісного об'єкта, знати всі необхідні умови, закономірності переходу одного етапу конфліктної ситуації у іншій; 8) конфліктологічна компетентність охоплює вміння спрогнозувати майбутню конфліктну ситуацію, конструктивно змінити ситуацію конфлікту і скористатися конфліктом для досягнення мети.

Таким чином, формування конфліктологічної компетентності можна представити у вигляді переліку компетенцій, яким відповідають певні знання, розуміння та вміння (Czuprynskiy, Karpinska, 2021), а саме:

Компетенція	Знання	Розуміння	Уміння
Ідентифікація конфлікту (когнітивна)	Ознак конфлікту як ресурсу.	Природи, причин та функцій конфлікту.	Роз'яснити сторонам можливості трансформації конфлікту в конструктивну взаємодію.
Аналіз конфлікту та можливостей інтервенції (аналітична)	Методів аналізу конфліктів за їх типами, видами, суб'єктивним складом, динамікою.	Відповідності методів аналізу меті аналізу. Динаміки розвитку конфлікту.	Визначити рівень ескалації конфлікту. Визначити можливість інтервенції в конфлікт та обирати її спосіб.
Вплив на стилі (стратегії) поведінки в конфлікті (біхевіористська)	Стилів (стратегій) поведінки в конфлікті.	Впливу способів поведінки в конфлікті на його перебіг, можливість його вирішення, трансформації.	Забезпечувати баланс сили/ влади сторін конфлікту для їх ефективної взаємодії.
Визначення способу та дизайну інтервенції в конфлікті (інтервенціоністська)	Способів інтервенції в конфлікті.	Сутності, мети, меж, можливих наслідків інтервенції.	Вибрати відповідний певному конфлікту спосіб інтервенції та його дизайн.

Для найбільш ефективного засвоєння і практичного відпрацювання матеріалу при формуванні розглянутої конфліктологічної компетентності доцільно застосовувати тренінговий спосіб навчання, розгляд практичних кейсів.

Запропоноване змістове наповнення конфліктологічної компетентності, поряд з іншими компетентностями (комунікативна, процедурна, рефлексивна та правова компетентності) здатне забезпечити належний рівень володіння компетенціями медіатора, достатній для початку практики як медіатора та продовження навчання на спеціалізованих програмах для набуття навичок медіації у різних сферах: сімейній, господарській, корпоративній, шкільній, кримінальній тощо.

Висновки. З'ясовано, що в умовах воєнного стану спостерігається з одного боку – зростання кількості конфліктів, серед яких великий відсоток становлять цивільні справи, які спричинені війною, з іншого боку – спостерігається ріст запитів у суспільстві на позасудові, альтернативні способи вирішення конфліктів.

Обгунтовано думку, що поняття «конфлікту» є ширшим за поняття «спору», оскільки передбачає зіткнення інтересів, поглядів чи прагнень

сторін, яке не завжди супроводжується порушенням прав та інтересів тієї чи іншої сторони і не завжди завершується зверненням до юрисдикційних чи неюрисдикційних способів захисту прав, і з зв'язку з цим, може врегулюватися завдяки альтернативним способам, зокрема, шляхом медіації.

Розкрито поняття компетентності, запропоновано конфліктологічну компетентність медіатора розглядати як сукупність когнітивної (ідентифікація конфлікту), аналітичної (аналіз конфлікту та можливостей інтервенції), біхевіористської (вплив на стилі поведінки в конфлікті), інтервенціоністської (визначення способу та дизайну інтервенції в конфлікті) компетенцій.

Встановлено, що Закон України «Про медіацію» потребує вдосконалення положень які регламентують статус медіатора, вимоги до базової підготовки медіатора в частині змістовного наповнення навчальних програм та необхідних медіаційних компетенцій, уніфікацію основних засад навчання базовим навичкам медіатора, запровадження ведення єдиного державного реєстру медіаторів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Czupryński Borys, Karpinska Natalia Kształtowanie kompetencji konfliktowych i umiejętności korzystania z mediacji przyszłych funkcjonariuszy organów ścigania i prawników. Area nauki : kwartalne międzynarodowe czasopismo naukowe. Lublin, 2021. S. 58–68.
2. Karpinska N. V., Sushyk N. S. Mediation in the system of social services provision in Ukraine. Innovative technologies in training and education : collective monograph / A. O. Bessarab, O. I. Ivanytsky, A. V. Sushchenko, L. O. Sushchenko, etc. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019. 192 p.
3. Галаган В. Я., Орлов В. Ф., Отич О. М. Конфліктологія : конспект лекцій. Для підготовки магістрів усіх форм навчання. Київ : ДЕДУТ, 2008. С. 19–20.
4. Герасіна Л. М., Требін М. П., Сахань О. М., Воднік В. Д. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник / за заг. ред. Л. М. Герасіної. Харків : Право, 2021. 224 с.

5. Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) : Наказ Міністерства соціальної політики України від 17.08.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text>
6. КамінськаМарія. Позасудом: як знайти порозуміння під час війни. URL: <https://mind.ua/openmind/20242876-poza-sudom-yak-znajti-porozuminnya-pid-chas-vijni>
7. Кисельова Т. Правове регулювання відносин із надання послуг медіації у зарубіжних країнах. *Право України*. Київ, 2011. № 11–12. С. 225–236.
8. Лескова Л. Ф. Соціальний конфлікт як форма прояву соціальних відносин. URL: http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/16602/%D0%9B%D1%94%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%A1%D0%BE%D1%86.%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84..pdf?sequence=1&isAllowed=y
9. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с.
10. Основні засади навчання базовим навичкам медіатора / за заг. ред. К. Б. Наровської. Київ : Видавець В. Захаренко, 2019. 32 с. С. 13–17.
11. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
12. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
13. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
14. Соціальні конфлікти та їх прояв у юридичній діяльності. URL: https://pidru4niki.com/11221213/pravo/sotsialni_konflikti_proyav_sferi_yuridichnoyi_diyalnosti
15. Федорчук М. Медіація: досвід Литви. URL: <https://law.chnu.edu.ua/mediatsiia-dosvidlitvii/>
16. Чернета С. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг. *Social Work and Education*. Vol. 8. No. 1. Ternopil-Aberdeen, 2021. С. 406.
17. Чернета С., Карпінська Н. (2021). Правове регулювання соціальної послуги посередництва (медіації) в Україні. *Ввічливість. Humanitas*, 3, 90–97.
18. Шеремета А. М. Право і суспільство. 2020. № 6–2, ч. 1. С. 82–89. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/6-2_2020/part_1/15.pdf

REFERENCES:

1. Czupryński Borys, Karpinska Natalia (2021) Kształtowanie kompetencji konfliktowych i umiejętności korzystania z mediacji przyszłych funkcjonariuszy organów ścigania i prawników [Shaping conflict competences and the ability to use mediation of future law enforcement officers and lawyers]. *Area nauki : kwartalne międzynarodowe czasopismo naukowe*. Lublin. S. 58–68 [in Polish].
2. Karpinska N. V., Sushyk N. S. (2019) Mediation in the system of social services provision in Ukraine. *Innovative technologies in training and education : collective monograph / A. O. Bessarab, O. I. Ivanytsky, A. V. Sushchenko, L. O. Sushchenko, etc. Lviv-Toruń : Liha-Pres*, 192 p. [in English].
3. Halahan V. Ya., Orlov V. F., Otych O. M. (2008) *Konfliktolohiia : konspekt lektsii* [Conflictology: a synopsis of lectures]. *Dlia pidhotovky mahistriv usikh form navchannia*. Kyiv : DETUT, S. 19–20. [in Ukrainian].
4. Herasina L. M., Trebin M. P., Sakhan O. M., Vodnik V. D. (2021) *Konfliktolohiia: zahalna ta yurydychna : pidruchnyk* [Conflictology: general and legal: textbook] / za zah. red. L.M. Herasinoi. Kharkiv : Pravo, 224 s. [in Ukrainian].
5. Derzhavnyi standart sotsialnoi posluhy poserednytstva (mediatsii) (2016). [State standard of social mediation service]. *Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 17.08.2016*. Access mode : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text> [in Ukrainian]. [in Ukrainian].
6. Kaminska Mariia. *Poza sudom: yak znaity porozuminnia pid chas viiny* [Out of Court: How to Find Understanding in Wartime]. URL: <https://mind.ua/openmind/20242876-poza-sudom-yak-znajti-porozuminnya-pid-chas-vijni>. [in Ukrainian].
7. Kyselova T. (2011). *Pravove rehuliuвання vidnosyn iz nadannia posluh mediatsii u zarubizhnykh krainakh* [Legal regulation of relations on the provision of mediation services in foreign countries]. *Pravo Ukrainy*. Kyiv, № 11–12. S. 225–236. [in Ukrainian].
8. Lieskova L. F. *Sotsialnyi konflikt yak forma proiavu sotsialnykh vidnosyn* [Social conflict as a form of manifestation of social relations]. URL: http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/16602/%D0%9B%D1%94%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%A1%D0%BE%D1%86.%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84..pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
9. *Mediatsiia u profesiinii diialnosti yurysta : pidruchnyk* (2019) [Mediation in the professional activity of a lawyer: a textbook] / avt. kol.: T. Bilyk, R. Havryliuk, I. Horodyskyi [ta in.] ; za red. N. Krestovskoi, L. Romanadze. Odessa : Ekolohiia, 456 s. [in Ukrainian].
10. *Osnovni zasady navchannia bazovym navychkam mediatora* (2019) [The basic principles of learning the basic skills of a mediator] / za zah. red. K. B. Narovskoi. Kyiv : Vydavets V. Zakharenko, 32 c. С. 13–17. [in Ukrainian].

11. Pro mediatsiiu (2021) [About mediation] : Zakon Ukrainy vid 16.11.2021. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> [in Ukrainian].
12. Pro osvitu (2017) [About education] : Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 roku № 2145-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
13. Pro sotsialni posluhy (2019). [About social intermediary service]. Zakon Ukrainy vid 17.01.2019 r. № 2671-VIII. Access mode : <https://zakon.rada.gov.ua>. [in Ukrainian].
14. Sotsialni konflikty ta yikh proiav u yurydychnii diialnosti [Social conflicts and their manifestation in legal activity]. URL. : https://pidru4niki.com/11221213/pravo/sotsialni_konflikty_proyav_sferi_yuridichnoyi_diyalnosti [in Ukrainian].
15. Fedorchuk M. Mediatsiia: dosvid Lytvy [Mediation: Lithuanian experience]. URL: <https://law.chnu.edu.ua/mediatsiia-dosvidlatvii/> [in Ukrainian].
16. Cherneta S. (2021) Kompetentnisnyi pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv iz sotsialnoi roboty do nadannia sotsialnykh posluh [A competent approach in the preparation of future specialists in social work for the provision of social services]. *Social Work and Education*. Vol. 8. No. 1. Ternopil-Aberdeen, S. 406. [in Ukrainian].
17. Karpinska N., Cherneta, S. (2021). Pravovove rehuliuвання sotsialnoi posluhy poserednytstva (mediatsii) v Ukraini [Legal regulation of social intermediary service (mediation) in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 90–97. [in Ukrainian].
18. Sheremeta A. M. (2020) Pravo i suspilstvo [Law and society] № 6-2 chastyna 1 S. 82–89. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/6-2_2020/part_1/15.pdf. [in Ukrainian].